

2. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів: наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 року № 3/1/2/5/2/2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97/page?lang=ru> (дата звернення: 03.12.2019).

3. Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 7 липня 2017 року №575. Дата оновлення: 16.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/paran143#n143> (дата звернення: 03.12.2019).

4. Ухвала слідчого судді в справі № 569/11796/18 від 25 червня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74952688> (дата звернення: 04.12.2019).

5. Ухвала слідчого судді в справі № 640/4475/18 від 25 березня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72940938> (дата звернення: 04.12.2019).

Карпенко Роман Валерійович
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДЕРЖАВНА БЕЗПЕКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Навряд хто-небудь у сучасній Україні буде заперечувати актуальність теми інновацій. І мова йде не тільки про державно-управлінську сферу, але й про всі інші сфери суспільних відносин: науки, освіти, медицини, юриспруденції тощо. На підтвердження цієї думки звернемося до Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020», у якій становлення й розвиток національної інноваційної системи розвитку суспільства оголошене пріоритетним завданням для нашої країни. Визначення терміна «інновація» безумовно має державно-управлінські аспекти.

У словниках спрямованість «інновація» (нововведення) трактується як результат творчої діяльності, спрямованої на розробку, створення й поширення нових видів виробів, технологій, впровадження нових організаційних форм тощо. Однак її сучасне звучання значне збагатилося: створюються «інноваційні освітні програми», проводиться «інноваційна зовнішня політика», ухвалюються «інноваційні рішення» тощо. У широкому змісті «інновація» – використовується в тій або іншій сфері суспільства як результат інтелектуальної (науково-технічної) діяльності, спрямованої на вдосконалення процесу діяльності або його результатів. Стосовно до криміналістики термін «інновація» – не просто гра слів або використання модного терміна. Однієї з основних завдань науки криміналістики є створення й застосування відповідних засобів, методів розкриття й розслідування злочинів, установлення дійсних обставин справи для забезпечення державної безпеки і охорони громадського порядку. Для того щоб бути адекватної сучасним загрозам, криміналістика інтегрує й синтезує в собі останні досягнення науки й техніки [2]. Сьогодні у своїх цілях вона здійснює активну «інноваційну» діяльність: успішно розробляє, впроваджує й використовує новітні інформаційні й наукові технології, різного роду інтелектуальні системи, нанотехнології й інше. Усвідомлена суспільством необхідність наукового обґрунтування системи заходів щодо розкриття й розслідування злочинів, їх набір і практичної реалізації завжди було і залишається залежною від досягнень науково-технічного прогресу. Без їхнього обліку, як указував А.І. Вінберг, «неможливо було б правильно зрозуміти сутність криміналістики, службовою роллю якої є впровадження в карне судочинство сучасних можливостей науки й техніки для завдань розкриття й розслідування злочинів для забезпечення державної безпеки». Тенденціям і перспективам розвитку вітчизняної криміналістики під впливом науково-технічного прогресу багато уваги приділено в роботах Р.С. Белкіна, який як прояви наслідків науково-технічного прогресу виділяв прискорення темпів розвитку науки криміналістики, викликане зростаючим обсягом фундаментальних і прикладних досліджень, прискореним розвитком тих галузей знань, дані яких використовуються в криміналістиці. Як відомо, криміналістика єдина із усіх юридичних дисциплін найтіснішим образом пов'язана із природними й технічними науками, досягнення яких генеруються в криміналістиці й ра-

зом з тим виступають головним джерелом і засобом розвитку криміналістичної техніки як засобу формування державної безпеки. Саме природні й технічні науки завжди були пріоритетним напрямком для державної політики країни [3, с. 78].

На сьогоднішній день у сучасній Україні протиріччя процесу формування нових соціально-економічних ринкових відносин укупі з новим витком світового науково - технічного прогресу привели до зростання кількісних і якісних показників злочинності, а також негативних тенденцій у її динаміці й структурі: професіоналізації, інтелектуалізації, об'єднанню антигромадських сил у злочинні групи й співтовариства, появи нових видів злочинів тощо. Усе це поставило перед вітчизняною криміналістикою настійне соціальне замовлення на пошук адекватних кримінальної ситуації засобів, рішень і методів, що дозволили б приборкати злочинність.

Ми підтримуємо погляди Карпеко Н. М. [5, с.31-32], щодо виділення трьох основних напрямків державного інноваційного розвитку криміналістики на сучасному етапі: По - перше, використання принципово нових матеріалів, розробка й впровадження нових технологій і рішень. Дана тенденція характерна, в основному, для розвитку криміналістичних експертних досліджень. Так, наприклад, вітчизняні експерти - криміналісти досягли значних успіхів у дослідженні різних об'єктів біологічного, синтетичного й іншого походження. В останні десятиліття в експертній практиці усе ширше стали використовуватися атомно-абсорбційний аналіз, лазерний мікроаналіз і інші наукомісткі високоточні методи . Більше того, у практику виробництва експертиз впроваджуються нанотехнології. Нанотехнології проголошені фундаментом науково -технічної революції в XXI в., одним з найбільш перспективних і затребуваних напрямків науки, технологій і промисловості, а формування національної наноіндустрії оголошено найважливішим пріоритетним стратегічним напрямком для країни. З використанням нанотехнологій відкриваються принципово нові можливості й для вирішення експертних завдань. Так, наприклад, для потреб криміналістики було адаптовано фізико - аналітичне встаткування, створене на підприємствах вітчизняної космічної мікроелектроніки, спектр о-метри для особливо точного аналізу твердих тіл методами іонної, електронної й фотонної спектроскопії. Дані спектрометри відрізняються незначністю аналізованої ділянки, здатні вловити товщину аналізованого шару до 1 атома з виявленням усіх видів атомів в об'єкті з невідомим складом. Аналіз проводиться послідовним видаленням з поверхні матеріалу атомних шарів з оголенням наступних. Відповідно, обсяг доказової інформації багаторазово збільшується [4]. Крім того, для забезпечення наочності й переконливості зробленого експертного дослідження з результатів аналізу можна побудувати тривимірну картину розподілу атомів потрібного типу. Для використання даного встаткування в криміналістичних цілях були розроблені методики підготовки зразків і виробництва досліджень, що забезпечують надійне збереження вихідної інформації про сліди, а також інших індивідуальних особливостей досліджуваних об'єктів. Як указують автори, з їхньою допомогою був проведений ряд криміналістичних експертиз по декільком десяткам кримінальних справ. Таким чином, були вирішені різні криміналістичні завдання, що раніше вважалися нерозв'язними через відсутність апаратури й методик її застосування в експертній практиці. Науково-технічна складова сучасних криміналістичних технологій особливо активно реалізується при проведенні оглядів [5]. У діяльності органів досудового наслідку впроваджені комбіновані комплекти наук о-во-технічних засобів: уніфікований комплект слідчого; комплект пошукових засобів слідчого; комплект науково-технічних засобів для огляду місця пожежі; комплект науково-технічних засобів для огляду вибухових обладнань і місця вибуху; комплект науково - технічних засобів для роб о-ти з мікрооб'єктами [1, с.14].

Слід відзначити, що застосування криміналістичних інноваційних продуктів повинне відповідати ряду умов. Допустимість використання є основним принципом застосування всіх криміналістичних розробок у судочинстві. Використання інноваційного продукту припустиме, якщо при цьому не порушуються права й законні інтереси громадян, моральні, етичні норми. При застосуванні необхідно забезпечити схоронність джерел доказової інформації: слідів і предметів – речовинних доказів, а також відсутність викривлень фіксованої або аналізованої інформації. Наступною обов'язковою умовою є забезпечення гарантій наукової заможності й надійності криміналістичних інноваційних продуктів, тобто сам продукт і правила його застосування повинні базуватися на строго наукових даних, пройти апробацію, у необхідних випадках – сертифікацію й бути рекомендованими до практичного використання. Кваліфіковане застосування криміналістичних інноваційних продуктів повинне здійснюватися відповідними спеціальними суб'єктами (слідчим, суддею, фахівцем, експертом, оперативними співробітниками). Це зобов'язує останніх досконало знати й пра-

вильно використовувати дані криміналістичні інноваційні продукти, забезпечуючи при цьому об'єктивність і багатосторонність професійної діяльності з розкриття й розслідування злочинів [5, с. 35]. Розробка даної тематики представляється нам досить актуальною й значимою як у теоретичному, так і практичному аспекті для забезпечення державної безпеки, тому що тільки через криміналістику правозастосовна діяльність може бути насичена інноваційними продуктами й технологіями.

1. Волкова А. Е. Формування і використання інформаційно-довідкових колекцій Експертної служби МВС України. Запоріжжя, 2012. 20 с.

2. Захаров В. П. Проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних структур. Львів, 2007. 372 с.

3. Крылов В. В. Современная криминалистика. Правовая информатика и кибернетика. М : ЛексЭст, 2007. 288 с.

4. Ищенко П. П. Понятие и структура информационного обеспечения следственной деятельности. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2008. № 5. Ч.1. С. 3–12.

5. Карпеко Н. М., Домбровський Л. В. Інноваційний розвиток криміналістичної галузі для забезпечення державної безпеки / Н. М. Карпенко, Л. В. Домбровський // Zbirknik NUCZU. – 2019, № 1 (10).N.29-35

Крижановський Олексій Миколайович
старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ ДЕТЕРМІНАНТИ ДИТЯЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ЇХ АНАЛОГІВ

За оціночними даними, в Україні налічується 346 тисяч осіб, які вживають наркотичні засоби (опіоїди або стимулятори) ін'єкційно. Переважно це молоді люди працездатного віку, більшість з яких вже має синдром залежності від цих речовин [1]. За даними соціального опитування п'ята частка молодих людей знайомі з дією наркотиків. Серед них найбільший відсоток складають студенти вищих навчальних закладів [2]. Наведені дані свідчать про те, що наркотична залежність значної кількості наркоманів виникає ще до досягнення ними повноліття.

Причини поширення наркотиків серед дітей та молоді мають соціально обумовлений характер і безпосередньо пов'язані з внутрішніми та зовнішніми суперечностями розвитку нашої соціальної системи [3, с. 18]. Саме тому для вироблення ефективних заходів запобігання важливим є встановлення конкретних явищ та процесів, які обумовлюють, сприяють вчиненню злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Загальними умовами, які сприяють дитячій злочинності взагалі і злочинності дітей у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів, зокрема, виступають недоліки в діяльності як державних установ, так і недержавних структур.

До умов злочинності дітей відносять безнаглядність та відсутність належного контролю з боку відповідних служб і органів, сім'ї за поведінкою, зв'язками та характером того, як підліток проводить вільний час.

Обстановку в сім'ї необхідно розглядати як соціальну умову, що має виключне значення у структурі детермінант наркоманії дітей та молоді. Суспільні основи способу життя та світосприйняття, такі, як потреби, інтереси, встановлення особистості, психіка дитини, правосвідомість закладаються саме в сім'ї.

У свою чергу, педагогічні прарахунки у вихованні людини в дошкільних та навчальних закладах визначають ймовірність становлення такої людини на шляху наркоманії не менш ніж неналежна сімейна обстановка.

Також до умов злочинності дітей відносять недоліки у системі правового виховання підлітків, в системі організації працевлаштування неповнолітніх дітей, недоліки в організації їх дозвілля, недоліки в діяльності органів, на які покладені обов'язки проведення безпо-